

KELET

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Szerkesztői szállás:

Belső-farkashegy 76. szám, hova a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

Az értékes cikkek díjaztathak.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hova az előfizetések és hirdetések küldendők.

„KELET”

politikai és közgazdasági napi lap
hatodik évnegyedére

kérjük az előfizetési pénzek mielőbbi beküldését, legcélszerűbben postai utalvány-lapokkal.

A lap szellemi része felől kezeskedik a szerkesztőség buzgalma és a munkatársak bőv sorozatának szakavatottsága.

A lap kiállítása körül alólírott kiadó-hivatal minden kitelhetőt elkövet, hogy a t. előfizetők méltó igényei kielégítenek.

Az előfizetési árak a régiek:

Egész évre 12 frt. Negyedévre 3 frt.
Félévre 6 frt. Egyóra 1 frt.

Egyes szám ára 5 kr.

8 előfizető után tiszteletpéldánnyal szolgálunk t. gyűjtőinknek.

Végül figyelmeztetjük t. előfizetőinket a különös kedvezményre, melyben, olcsó könyvek megszerzése által, a „Kelet” előfizetői részesülnek.

A „Kelet” kiadóhivatala.

Egy derék pénzintézet.

II.

(Sz.) A támogatást, mely nélkül, mint láttuk, fejletlen kézi iparunk és kis kereskedésünk, sőt helyiely közzel még mezzei iparunk sem állhatná ki győzelmesen a versenyt: az állam segélyétől csak igen kis mértékben remélhetjük. A kormány, illetőleg a törvényhozás feladatai körébe csak az tartozhatik, hogy nyílt, szabad tért készítsen, melyen a munka sikerét láthatja; de, ha ennél többet várunk és kívánunk e tényezőktől: a segédkezés könnyen válhatná atyáskodássá, mi ismét e nevezetes állam-elemek önállóságát bénítaná meg, a mi viszont az állam szabad fejlődésén boszulná meg magát.

Az egyetlen biztos és a polgárok önértetét meg nem sértő támogatást csak is a társuláson alapuló önszegély nyújthatja.

Boldog a nemzet, társadalom vagy osztály, mely a „segits magadon” nagy elvét írja vezérigéül élete könyvébe; mely maga ismervén saját szükségét és azok orvosszerét, maga teremti meg magának a sikert, melyért csak is saját magának tartozzék elismeréssel.

A kolozsvári iparosok kölcsön-pénztárak megalapításával ily módon emberelték meg magukat.

A napokban volt alkalmunk ez alig pár hónapos zsenge pénzintézet viszonyai-val közelebből megismerkedhetni s itt tapasztalók a példaszó igazságát, hogy a ki magán segít, azt az isten is megsegíti.

Harmincz jóhitelű iparos állt itt össze s 1000—1000 frtos kötelezvényeikkel és 100—100 frtos befizetéseikkel megteremtették az alapot, melyen az óvatossan és tapintatosan vezetett intézet szilárdul indult meg és folytatja működését, a helyesen választott garantiák mellett oly előnyöket nyújtva a tagoknak, és épen a csekély tőkét igénybe vevő és így kisebb hitellel bíró tagoknak, kik a nagyobb szabású pénzintézeteknél sokkal nehezebben boldogulhatnának, de kik a népesség nagyobb zömét képezvén, épen nem kicsinylendő tényezőit képezik legközelebb e városnak s közvetve az államnak.

Nem nyerészkedésre számító intézet

ez — magok a kezelő tisztviselők is, minden biztos fizetés nélkül szolgálják e derék vállalatot — hanem a legjótékonyabb, valódi human-egyesület, mely a betétek után minden más pénzintézetnél több (6 1/2) százalékat fizet a kölcsönök, után szintén a legolcsóbb (kezelési illetékekkel együtt 7%) díjat veszi; a kölcsönök visszafizetésére hasonlóképp a legelőnyösebb részletfizetéseket engedi meg — szóval a legcsekélyebb teherrel a legnagyobb előnyöket köti össze és pedig épen azok számára, kik arra — csak kis tőkével rendelkezvén — a legnagyobb mértékben vannak rászorulva s kik ezáltal nem csak a legnagyobb jótéteményben részesülnek, hanem egyszersmind — saját szorgalmuk mellett — biztos mentő eszközt lelnek az uzsorával, anyagi ronnlással szemben s így az állam számításba jövő tagjai sorában maradhatnak.

A ki az állam nagy gépezetének minden egyes tagját értéke szerint bírja mérlegelni: ezeket az eredményeket nem kicsinyelheti s így egyetért velünk, midőn e szerény-társaival versenyre nem lépő, de működésében oly annyira figyelemre méltó pénzintézetet érdeme szerint méltatjuk.

A társulat tagjai, kik betételeiknek négyeszeres hitelét vehetik igénybe, immár meghaladják az ezert, mi elég élénk forgalomnak nevezhető, tekintve, hogy az intézet alig 4 hava, hogy fenáll. De arról is elég hangosan tanuskodik e szám, hogy mily égető szükségén segít e human vállalat, mert, hol ily rövid idő alatt ily nagy a kereslet, ott épen az ennek megfelelő kínálatnak kelle mindedig hiányoznia.

S nem tehetjük, hogy midőn e jótékonyan bátran nevezhető intézet jelentőségére rámutatánk, egyszersmind meleg érdeklődéssel föl ne hívjuk vagyonosabb polgártársainknak is figyelmét e pénzintézetre, melynél elhelyezett tőkéik nem csak illó kamataikat hajtják be, hanem egy nagy nemzetgazdasági elvet is segítnek érvényre: a kisebb iparosok és földeszek anyagi támogatását s még ahoz minden áldozat hozása nélkül.

A nagyobb vagyon csak előnyt láthat abból, ha a kisebb vagyon fönntarthatja magát s így még a hasznosság elmélet is e támogatás mellett szól.

Midőn ez ügynek, e kolozsvári alkalomból kiindulva, az egész országra nézve meleg szószólói vagyunk, nem gondolnók, hogy nagyobb pénzintézeteknek praesudicálnánk, sőt inkább, a jól fölfogott érdekközösség ezeket is ép arra utalja, hogy ifjabb testvérüket lábra állni segítsek.

Szóval: a közönség, a nagy töke, sőt maga az állam is e téren, egyesített erővel, igen igen sokat tehet.

Mi pedig szintén üdvözljük polgártársainkat, kik megértve a kor intő szavát, munkával, szorgalommal, nem pedig üres szóbeszéddel állanak a rohanó idővel szembe.

Kisérje a megérdemelt siker üdvös munkálkodásukat!

Pártélet.

A marosvásárhelyi Deák-párt mult szombaton, mint már írtuk, alakuló-gyűlést tartott. Az Apolló-terem, min egy előtűnk fekvő tudósításból látjuk, majdnem, kivétel nélkül együtt látta a vásárhelyi intelligenciát, felekezeti és nemzetiségi különbség nélkül.

A gyűlés közfelkiáltással Veszely Károlyt, e derék főpapot választá meg elnökének, ki 48-ban és a rákövetkező években tettel is tanúságát adá hazafiságának. Majd két alelnököt (Bacher Miksa és Hines Miklós), négy jegyzőt (Dr Csiki József, Dr. Engel Imre, Szász Róbert és Horowitz Zsigmond) és hatvan tagu pártbizottmányt választott, s végül üdvözlő táviratot küldött Deák Ferenczhez.

Az elnök magvas beszédét, melylyel a benne helyezett bizalmat megköszöné, a K. K. nyomán itt közöljük:

Hazafias örömmel üdvözlöm önöket uraim! midőn megtisztelő bizalmukból e széket elfoglalom. Valahára tehát teljesülni látjuk azon óhajt, melyet pártunk minden tagja oly hön táplált, hogy t. i. itt Maros-Vásárhelyen is egy testülettől tömörülve lássuk mindazokat, kik egyedül a hazánk nagy jia, nemzetünk bölcsé és az ország többségének gondviselészerü vezére tanácsain inagurált alapon hiszik hazánk felvirágzását eszközölhetni. Ez alapot legközelebből is Deák Ferencz maga újból rendíthetlennék óhajtja és nyíltan kimondá, hogy ha az megrendítetik, előreláthatlan bajok foguak bekövetkezni, melyek az országot veszélybe dönthetik.

De mit is nyernénk ez alap vagyis az 1867-ki kiegyezkedés megrendítésével?

A bizonyosan, hogy megrendítetők kivívott önállóságunkat, visszaállított alkotmányunkat, biztosan megindult haladásunkat és — a döntő köröket talán a federalismus karjai közé hajtva — veszélyeztetetők legdrágább kincsünket: az ország nemzeti jellegét, magyar voltát.

Nem tartok ugyan az egykori német bölcsész azon jóslatától, melyben azt állítá, hogy századok múlva a magyarok nyelve is alig lesz feltalálható; de ki Moldva téren csángó véreinket látám, borzadály nélkül nem gondolhatok azon sorsra, mely nemzetünket érhetné, ha egy újabb conflagratio bizto alap nélkül találna minket és akár terjedni vágyó szomszédaink nyelnének el, akár a dunai conföderatió réme valósulna.

Valamint a hajós, ki biztos jelekből közelgetni látja a vészt, el nem hagyja a kikötőt: ugy hazánk bölcsé is, mert aggodva látja a nehézségeket, aggodva sejtí az idők és körülmények veszélyeit, a nyert alap megtartását minden honfinak szívére kötö, azt rendíthetlennül megörzendőnek nyilvánítá.

Tudom jól, hogy eszményileg még szebb, függetlenebb hazát is rajzolhat magának a rajongó érzelem; de azt is tudom, mert hazánk történelme tanusítja, hogy a tulságoskodás, mely az adott és kényszerítő hatalommal bíró körülményekkel számolni nem akar, sokszor az elérhetőt is koezkáztatja.

Kinek nem jutnának itten eszébe a Rákoczy mozgalom ideje alatt Selmeczen folytatott alkudozásoknak körülményei. „Soha — mondja egy jeles történetíró — soha oly szép alkalom nem nyílt mindent visszanyerhetni, mint akkor; mert adataink vannak arra, hogy a császár még a szabad királyválasztásba is bele akart egyezni, de a tulságos követelések miatt az értekezlet eredménytelenül oszlott szét, a hazafiak pedig kénytelenek valának siratni Magyarországot sorsát, hogy egyesek önző kevélysége miatt elhanyagolták az ország szabadságának visszaállítására szolgáló alkalom.”

A bizto alap megtartásának szükségességéről meggyőződést saját körünkben megszilárdítani, polgártársaink között terjesztani leendő körünk egyik fő feladata. Pálfi, ki a pragmatika sanctio latesítése körül legtevékenyebb diplomata volt, sokáig nélkülözte a nemzet egy részének rokonszenvét és imé! legújabb időben ama sanctio vála a pajzs, melynek védelme alatt sikerült az alkotmányt visszaszerezni.

De napjainkban, midőn az emberiség rohamos léptekben óriási változásokon megy át, nem lehet az idő lassu érleléseire várni; hanem az eljárás, melyet üdvösnök tartunk, az elveket, melyeknek zsinórmértékül való fölvevése által sikerült az eddigi eredményeket kivívunk, minden becsületes és szabad uton érvényükben fönntartani, elfogadásukat terjesztetni honfui kötelesség és — mint mondám — ez körünk egyik fő feladata. Ez eredményeket s kivált azt, hogy kettős birodalmunk egy ügye sincs, melyre aránylagos ugyan, de döntő befoiyásunk biztosítva nem volna, hosszasan feltüntetni nem lehet e tisztelt gyűléssel szemben szándékom. Áttérek tehát körünk leendő fő feladatainak

másodikára, és ez a mindenne befolyást gyakorló közvéleménynek, a józan elveken alapuló s a társadalom minden rétegeit átfogáló haladás előmozdítására való irányzása és érlelése.

Nem egy hang már a nyilvánosság téren is szóba hozá és én bátran merem hangoztatni, hogy hazánkban a parlamentarizmusnak csak ugy van jövője, alkotmányunknak csak ugy lesz minden vészszel dacolható szilárd alapja, ha hönünk különböző pártjai Szent István koronája történeti jogtalajába gyökereiket elmélyítvén két körnányképes párttá tömörülnek, melyeket csak a reformkérdések fel fogása fog egymástól elválasztani; de monarchikus, de alkotmányos, szabadságszerető és hazafias lesz mind kettő: melyek hönnek vallás- és nemzetiségi különbsége nélkül minden fiának egyformán mozdsíták elő haladását, egyformán eszközöljék jóllétét. Ez a jelenben lehet ugyan inkább egy messzibb jövőnek perspectíva, mint óhajtásunk rögtöni teljesülése; de feléje irányozni a hajót már most kötelességünk.

Harmadik, mire, mélyen tisztelt gyűlés, becses figyelmét foreitanibátor vagyok, leendő deákkörünk belső életére vonatkozik. Azt hiszem nem tévedek, midőn azt állítom, hogy körünk belső életének modorát mindjárt eleve kell inagurálnunk. És itt éltet a remény, hogy nekem — noha itt csak mint hazafi szílok — még is meg fogja engedni a mélyen tisztelt gyűlés, hogy követendő eljárásunk zsinórmértékül egy nagy egyháziro következő szép elvét állítsam fel: „In necessariis unitas: in dubiis libertas, in omnibus charitas.” Igen, azokban, mik körünk létalapját illetik, legyünk egyek, mint a köszirt; azokban, mikben korlátlanul kell, hogy mozoghasson az önértettel bíró férfiú, szabadok, mint a magasban lebegő sas; de mindenben vezéreljen a kölcsönös engedékenysé, a szeretet és a testvériség.

És most — felszólalásom végén — legyen szabad enmagamról is megemlékezni.

Én abban, hogy a mélyen tisztelt értekezlet — eltekintve sok uralkodó előitéletről — csekély személyemet tisztelte meg bizalmával, tanúságát látam annak, hogy a Deákpárt nem annyira zengzetes phrasisokban, mint inkább tettekben vallja a valódi demacratia elveit és biztosítékát annak, hogy keblében mindenik rang, nemzetiség, osztály és felekezet különbsége nélkül bizton számíthat hazafias érzelmének és önzetlen törekvésének méltánylására.

Midőn tehát, uraim! megtisztelő bizalmukért újból is határtalan hálámát kimondanám, arra kérem pártunk minden egyes hön tisztelt tagját, sziveskedjenek gyengességemet hathatós közreműködésökkel támogatva, pártunk terjedését előmozdítani.

Hangsúlyozzák azt, hogy midőn azt akarjuk, hogy az országgyűlés a törvényt magyarázza, nem jogfosztást támogatunk, hanem azt akarjuk, hogy a szabadságot legbiztosabb védője, a rend oltalmazza; hogy a három századon át jogosan folytatott opponálást nemzeti kormányunk, tehát minmagunk ellen dacosan és mindenben folytatni, nemcsak nem dicsőség, hanem azon bajok középett, melyek jelenleg Európát nyugtalanítják, hazánkra nézve veszélyes is; hogy a haladást mi is nemcsak zászlónkra írók, hanem minden irányban követni is akarjuk, hogy éltünk minden percében szem előtt akarjuk tartani pártvezérünk ezen intelmét: T eg y e n m i n d e n k i a h a z á r t a n y n y i t, a m e n n y i t t u d.

Éljen a haza! éljen a király! Éljen Deák Ferencz!

BELFOLD.

Deés, april. 28.

A közelebb lefolyt esemény-dus napok kiragadtak szokott egyhangúságunkból.

A megye, város szervezése; közintézetek közül a takarékpénztár igazgatóságának megválasztása; az országgyűlésre választandó követek kijelölése — mind megannyi ok valának, hogy elhagyva a csendes magányt — a küzdelmek terere rohanjon mindenki legszen- tebb hiedelmének védelmére.

Természetes, ha pártérdekű törekvésekre nem volna fektetve minden s nem volna ellenzék, küzdelem sem lenne, s ha küzdelem nem lenne — mely különben ugy a szellemi, mint

néha a testi erőnek kifejlésére nagy befolyást gyakorol — sokszor az unalom martalékává kellene lennünk. — De nem leszünk, mert van ellenzék, s ha vezéreinek nem a legjobb számitással eszközölt sakkhúzásai következtében többnyire ők kapnak is mattot, mégis elég erős arra, hogy fenntartsa az éberséget az emberben. —

Az erélyesség különben, melylyel az ellenzék működik — bámulásra méltó, s ha mégis kellő eredmény nem koszorúzza fáradaimaikat, kereséki megfajtását az egyoldalú poitacában s tapintatlan erőszakosságában, mely nemcsak a párttól játsza el a befolyást, hanem fejeit is megfosztja a vadászott népszerűségtől.

Ismeretes dolog, hogy az ellenzék a megye és város szervezésénél vereséget szenvedett — pedig nem igen válogatta az eszközöket céljainak kivitelében, s miután sem egyik sem másik helyt magának hivatali befolyást nem szerezhetett, a vezérek elkerülhetetlenül szükségesnek látván a befolyást bármi módon a választások érdekében átvitték pártterdekü törékvésüket a köztintzésekbe is, s a takarékpénztár feletti rendelkezést igyekeztek maguknak biztosítani. —

De a végzet nem úgy akarta s Fortuna istennő most is hátat fordított nekik.

Ez esemény közzététele — úgy látszik senkit sem érdekelt, hihetőleg a győzők restelték e politikai pártkérdéses zavart nyilvános pénzintézetnél, a győzőt fél pedig még ama pár órát is szeretne volna talán soha el nem érni, mely semmivé tette — hónapokon keresztül legszebb reményekre épített tervét. — Kisérjük figyelemmel a végzetes nap eseményeit. —

Nem tudom ki befolyására mind a megyei bizottmány — mind a takarékpénztári részvényesek gyűlése e hó 22-én d. e. 9 órára volt összehívva. —

A terv nem volt rossz az ellenzék részéről. Minden deákparti s ha az ellenzéknek jobban esik — kormányparti bizottmányi tag, ki egyszerűsind takarékpénztári részvényes is — megye a megyegyűlésre — az alatt a takarékpénztári gyűlés is megnyílik, az ellenzéki erő itt koncentrálva lesz, s míg oda át gyűléseznek, itt is folyini fog s az igazgatói s aligazgatói helyeket szerencsésen, számitásuk szerint, betöltik.

Azonban az ellenzék igazgatói jelöltje, névszerint Mősa Sándor ur, soha sem volt oly kedvence Mercurnak, hogy a pénzüzleti téren a pénznek korszerű, magasabb kereskedelmi szempontból felvett kezelésének titkába beavatva volna, — sem neve a kereskedelmi világban nem nyújtott elég garantit a hely betöltésére nézve — nem csodálkozhatunk tehát, ha a deákpart is felvére az eléje dobott keztyűt, mint pártembert vitte igazgatói ellenjelöltül Krémer Sámuel urat.

A „Mősa-párt“, — így nevezhető, — számitásában csalódott. Tervök felismerése után, mivel a gyűlés közbelegyezése nélkül nem vala délutánra elhalasztható — a deák-partiak is megjelentek bár kevesebb számmal mint az ellenzék a casinó termében s elkezdődött a takarékpénztári gyűlés.

Gyűlést elkezdté a megyei bizottmány is. —

Miután több részvényesnek a gyűlést elhalasztó indítványa általános elfogadtatásra nem talált, a gyűlés meg- vagy nem tartása szavazásra került s az ellenzék végtelen öröme — a deákpart leön szavazva. Senki sem távozott, folytatták a tárgyalást. Már keresztül mentek két tárgyon — midőn az ellenzék igen tekintélyes tagja bíva a csaknem kezdőkben levő győzelemben, hogy részt vehessenek a megyegyűlésben is, — melynek szintén igen fontos tárgyai voltak — most önmaguk részéről is méltányosnak találva a gyűlés berekesztését, elhalasztják délután 4 órára a gyűlés folytatását. — Későn. — A megyegyűlésen az őket inkább érdeklő ügyek ezalatt keresztül mentek s a központi 60-as bizottmányban történt kisebbségért — mert csak 6 baloldali ment be — a délután várandó nagyszerű győzelemben kerestek vigasztalást.

A győzelem megvolt, de nem az ellenzéké — azaz nem a Mőssáé. Mert midőn — a délelőtti vereségből következtetve némileg a Krémer iránti rokonszenvetlenségre, helyette Róth Pált, volt elnököt vitték ismét igazgatói jelöltül, ki már kezdettől fogva szélesebb körökben több érdemeket szerzett magának az intézet megalapítása, hitele s fennállása körül, hogy sem Gyárfás Ferencz ur kisebbsítésével az iránta való bizalmat megdönthette volna — az ellenzék régi működésének daczára — a szavazásnál — minden előkészület nélkül 6 többséggel megverte Mősa Sándor urat. — Nem nagy többség, de elég volt arra, hogy Mősa ur, ki Róth Pállal szemben az idén másodsorú szenvedett vereséget, lemondjon a részére még fennmaradt aligazgatói állomásról, melyet azután Kovács Sámuel ur nyert ki. A takarékpénztár ügyei egyebekben is rendben voltak.

Életerős példája volt ez is a szerencsétlen iránynak, melyet az ellenzék minden tetteiben kijelölt. S másfelől igen szép alkalmat nyújtott Aesopus „Canis per fluvium carnem ferens“ című meséjében fogalt alapeszme igazságának tapasztalati tanulmányozására.

Ö r y.

Torda, 1872. apr. 30.

Tisztelt Szerkesztő ur! Tordamegye is megválasztotta központi bizottságát: a megválasztott 54 választmányi tagok között:

Magyar	42.
Róman	11.
Szász	1.
a megválasztottak között:	
jobboldali	34.
baloldali	9.
kétes	11.

A megválasztottak névsora a következő: Hancz Pál, Puhl Ignátz, Hegedűs Lajos, Gr. Bethlen Geiza, Szentkirályi Gábor, Szigethi Sándor, ifj. Gr. Thorotzkai Miklós, Czigerán János, id. Gr. Thorotzkai Miklós, Albert János pap, Rátz Péter, Rátz Demeter, Thorotzkai Sándor, Nagy Miklós, Csongvai Domokos,

*) Elég sajnós, hogy már minden pártkérdésé erőszakoltatik. Szerk.

el lehet jutni, bele számitva az állomásokon volt megállapodásokat is. —

Legnagyobb nehézséget e pályarész építésénél a mozdonyokhoz megkivántató víznyerhetése okozott, mert e vidékeken az évenkénti esőmennyiség alig tesz 8—12 hüvelyket, míg az Dél-németországban átlagosan 24, Angliában 30—36, sőt az egyesült államok keleti partjain 43—44 hüvelykre is fölmege. Az égaly a Pacific-pálya némely szakaszain oly rendkívüli száraz, hogy ott például a nyers, friss húst a szabad levegőn felfüggesztve száritják ki, a nélkül hogy az legkisebb részben is rothadásba menne át. Más részeken a rendelkezésre álló víz oly nagy mértékben só- és lug-tartalmu, hogy e tulajdonok miatt mindennapi használhatóságát merőben elveszti.

A Pacific-vasut második főrészenek vázlatos leírása előtt nem lenne érdektelen néhány szóval a sóstó körüli Mormon telepről is megemlékezni: annyival inkább, mert nem csak e telep igen fontos szerepet vitt a pálya létrehozásánál, hanem azért is, mert a kiépített pályanyom legnagyobb részben azon utat követte, melyet a Brigham-Joung vezérlete alatti vándor mormon-csapat a pusztában és hegysegekben át választott volt. De — egyfelől mert e kitérés csak a terjedelem rovására történhetnék, másfelől mivel a mormon-élet számos közlemények nyomán e lapok olvasói előtt is ösmeretes lehet — mellőzendőnek véljük e különben érdekes részletet. —

III.

E continensi pálya-óriás második része, az ugynevezett „Central-Pacific“ vasut

Beteg Ferencz, Miksa Imre, Korodi Imre, Lázár György, Szóts Péter, Vélits Ödön, Nagy Imre ügyvéd, Szemerjai Ferencz, Zsakó János, Borbély Nagy Ferencz, Ersek Elek, Kriszán Mihály, Székely Elek, Ugron Sándor Szabó Lajos, Balog János pap, Biró Samu, Csetzi Samu, Lengyel Ádám, Fekete Ferencz, Köteles Sámuel, Miriszlai Lukács, Wolff Gábor, Horváth Mihály, Matskási Ferencz, Kriszán Mihály, Majer Papp János, Gr. Teleki Domokos, Schuller Dániel, Körösi József, Gr. Bethlen Domokos, Hajdu Simon, Fikler Béla, Benkő János, Albert János, Kertész Josef, Lepacsek János, Fink Josef, Dombrádi János.

Torda, 1872. aprilis 30-án

N. N.

KULFOLD

Kolozsvárt, máj. 1-én.

(S.) A francia nemzetgyűlés új ülését nagyhorderejű fordulattal vezette be, mely az april 24-i constitulás alkalmával állott be a párhelyzetekben. Ekkor ment végbe ugyanis az elnök- és titkár-választás, mikor is a jobboldal jelöltjei ezek között Aumale herceg mind megbuktak. A herceg tudvalevőleg az orleanisták vezére s így megbukása eléggé jellemzi a feszült viszonyt, melyben a chambordisták és orleanisták egymással állanak. Ezen felül egy csomó republikánus lett osztályelnök vagy titkár. Az antiroyalisták ezen győzelmét egyébiránt sokan hajlandóknak tulajdonítani, hogy akkor még nem érkezett volt meg igen sok rogalista Versaillesba.

Akarmiként is álljon különben a dolog, egy bizonyos. Bizonyos t. i. az, hogy a különféle royalista-pártok a francia nemzetgyűlésben az elv közösségen kívül aligha állanak másomú solidaritásban egymással; mert más-különben nem engednek, legalább az elv érdekében, az antiroyalistákat győzni.

Ugy látszik továbbá az incidensből és más jelekből, hogy Thiers republikaja mind erősebb és erősebb gyökereket ver.

Thiers is regisztráltja a jelenséget lapjában: a „Bieu public“-ben, melynek vezércikke april 24-ről e figyelemreméltó sorokat tartalmazza:

„A monarchikus kísérletek veresége, az erőszakoskodó pártok tehetetlensége kitűnő hatást idézett elő. Az ország, miután belátta, hogy a mérsékelt republika nem fenyegeti a konzervatív eszméket, s miután bebizonyult, hogy a köztársaság oly akadályokon és veszélyeken győzedelmeskedett, melyekkel szemközt minden más kormányforma elbukott volna, meggyőződött, hogy ezen köztársaság minden fondorlat daczára élni tud, valamint minden fegyveres kézzel intézett támadást tulélt. Azt, mit az ország belát, mi az ország meggyőződésévé lett, minden képviselőnk tudja. Ez még csak azok előtt titok, kiket a szenvedélyek elvakítottak. Azok, kiket az érdekek vezet, szintén ismerik az igazságot, de törekednek azt eltitkolni. A helyzet ezen általános ismeretéből sok jó, nagy megnyugvás származhatik. A kormány a biztonságért kezkeskedett; az üzlet emelkedik; a

építésének igen komoly akadályokkal kellett megküzdenie, melyeknek legyőzése csak legnagyobb erőfeszítéssel vált lehetségessé. Ugyanis egyfelől sineket, munka-eszközöket és üzletszerkeket az egyesült államok keleti tartományából kerülő uton, előbb a Cap-Horn körülhajózva, azután a csöndes tengeren fölfelé utazva kellett szállítani, úgy hogy az építési-anyagok néha félénél is tovább voltak utban a tenger szeszélyes hullámain. Másfelől a Sacramento-ból kiinduló vonal építésének mindjárt a meredekeken fölemelkedő Sierra-Nevada vad bérceit kellett legyőznie, mielőtt a könnyebben kiépíthető részeket meg lehetett volna közeleíteni.

Daczára e rendkívüli nehézségeknek a pályaépítés lázas siettséggel folyt, minek magyarázatát részben a congressus által biztosított gazdag pénz segélyben leljük fel; melynek mentől nagyobb mérvbeni kinyerhetésére a két engedélyes építő társulat között forma szerinti verseny felelt ki, az alépitmény elkészülése után. — Hónapokon át mindkét részen napon-ta nem kevesebb mint átlag 1/2 német mérföld pályásin rakatott le, mely munka érdemén azonban az Union-Pacific-vasutnál 1 1/2 a Central-Pacificnél 2 1/2 n. mfdre is föl-rugott. —

A mi a központi-pacific-pályát különösen illeti, ez — keletről a Rocky-Mountains, nyugatról a Sierra-Nevada bércei által határolva s Odgentől mintegy 100 német mfdre terjedő területet átszelve, a kezdetben említett vasuti régiók harmadikát képezi.

E nagy közép-medencébe lecsapódó víz-

kormányának csak ezen uton kell előre haladnia, s az ország napi érdekeivel és szükségleteivel foglalkoznia. Ha a nemzetgyűlés kerülni tudja az izgató vitákat, ha az alárendelt eseményekből nem üt nagy dolgokat, ha a parlamenten kívüli dolgokba nem avatkozik s a kormánytól nem követeli, hogy azokba beavatkozzék, úgy az országban uralkodó mozgalom a nemzetgyűlésbe is be fog térni.“

A KELET magán-távirata.

Feladatott Pesten, május 1. 10 ó. 30 p. d. e.
Erkezett: 1. 11 ó. 27 p. d. e.

A strassburgi egyetem ma tartandó megnyitására egész Németország legfényesebb előkészületeket tett. A városi hatóság demonstrált az ünnepélyek ellen. A község tanács az ünnepélyre meghívást tiltakozással visszautasította.

A capitulatiók megvizsgálására kiküldött bizottság javaslata szerint több francia tábornok hadi törvény-szék elé állittatik.

A Vezuv kitörése folyton borzasztó. Mértőföldre terjedő salak, homok és láva eső váltakozik. Hegy borzasztó elektrikus tüneményeket mutat. Villámias; földrengés váltakoznak.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, május 1-én

— József főherceg pénteken és szombaton Aradon időzött, hol ünnepélyesen fogadták. A főherceg megtekinté a honvédség gyakorlatait s a honvédtisztekkel ebédelt. A város általi fogadtatása alkalmával a polgármester üdvözlőre a főherceget így felelt: „őszintén örülök, hogy önöket láthatom s szerencsémnek tartom, hogy ez alkalommal Arad városában hoszasbb ideig tartozkodhatom. Legyenek meggyőződve, hogy mindenkor igen kedves kötelességemnek fogom ismerni, ha alkalmam nyílik, e városnak bármiben szolgálatára lehetni. Én forrón szeretem hazámat, s így Aradot is, mely annak egyik kitűnő részét képezi. Mi a honvédséget illeti, az már is némi sikert bir felmutatni. Legyenek meggyőződve, hogy valamint a honvédség békében a rendszerető békés lakosságnak egy részét képezi, úgy a harczban szent kötelességének ismerendi a hazát ellenségei ellen vitélül megvédelmezni. A magyar nemzet mindig híres volt vitézségéről s legyenek meggyőződve, hogy az új honvédség méltó leend e név híréhez, s ha a mit háritson el az Isten, veszélyek fenyegetnék a hazát és trónt, a honvédség annak megmentéséért kész leend vérért s életét feláldozni. Mégegyszer fogadják köszönetemet szívélyes fogadtatásomért s legyenek mind annyian melegen üdvözölve.“

— Nevezetes nap, május elseje. Az ébredő természet hajnal hasadását zenekarok riadó hangjai üdvözlik, szemekről gyorsan elrezen az álom és a teljes tavaszi pompában álló sétátra siettünk, hol már csevegő madárdal, nyájás napsugár és mosolygó arcok üd-

nek nincs semmi látható lefolyása. A hegysegekből lerohanó jelentékeny folyók a talaj homokjába elenyésznek, vagy egyes nagyobb tavak nyelik el azokat. E körülzárolt medencze meglehetősen magasban, 4 — 6000 lábnyira fekszik a tenger s zine felett; s különböző domborok által több másodrendű völgyterületre oszlik fel, melyek közül a sóstó-völgye — egészen a pálya közelében — a legnagyobb. A sóstónak sines kifolyása, s csak elpárolgás által menekszik meg vízfőlöslégétől.

Azonban egy tapasztalták, hogy a sóstó vízfelülete a környékben létrejött letelepülés óta jelentékenyen emelkedett s a légköri csapadékok mennyisége csaknem megkétszereződött. Ujabbán intézkedések tétettek, hogy rendszeresen eszközölt észleletek nyomán constati-rozzák azt, hogy a mezőgazdasági ipar fejlődése s a földöntözés nagyobb mérvű terjedése minő maradandó módosulást, átalakulást hozott elé az égalji viszonyokban? Mert ugy látszik nem épen alaptalan azon föltevés, hogy a természet bizonyos határok között, az emberek igényeihez alkalmazkodni kész.

A központi-pacific-vasut ezen részén jelentékenyebb építmények nem igen fordulnak elő s ha ezek hiányában egyhangú utunk rendén a sűrűn előforduló sajátságos meleg vízforrásokat és geysereket, a váltakozó légtükrözödéseket, délibábokat, vagy a forgó-szelek pusztáját, mely fölött állandó por-kupokat, egészen a víztölcsérek alakjában látunk kavargogni, ha mindezeket egyenként akarnók rajzolni, igen messze eltérnénk célunktól.

(Folyt. köv.)

„KELET“ TÁRCZÁJA.

Omahától San-Franciscóig

(Egy mérnök uti-jegyzetéből.)

Közlő Horváth S.

II.

(Folytatás.)

A Sherman-tetői állomás közelében egy kis telepítvény jött létre. Igen jellemző Schlaginweitz-nak azon észrevétele, hogy míg Európa-Ázsiának legmagasabban fekvő lakott pontjain csak klastromokat találunk, addig Amerikában bányamivelés, vasuti- és táviradi állomások hatolnak fel legmagasabban.

Néhány másodrendű vízválasztón való átkeelés után, — még mindig a Bocky-Mountains hegy tájain, és sehol sem alantabb 6000—6500 lábnál, eléri e pálya a sóstó völgyét, hol a nagy mennyiségben előforduló ásvány-savak messzi körben használhatanná tesznek minden vizet. Itt már jelentékenyebb építkezésekre volt szükség és a vasut Aspen-nél 7540 láb magasságban egy második vízválasztón hatól át, honnan 1.60 maximal-lejtéssel, szövevényes öblözetek és szakadásokon át Odgen-hez száll le.

Ez állomás, 229 német mértőföldnyire Omahától, az Union-Pacific-pálya végpontját képezi, hová most külön-vonaton 54 óra alatt, tehát óránként 4 1/2 mfd. átlagos sebességgel,

vözlnek, — a zenekar pedig javában buzza. A nap tűzkarikája a fő síma tükörre felett egyre jobban emelkedik, s himbaló sándorok ringatóznak az evező csapások alatt hullámzó vizek tükörén. A zenét ének váltja fel. A lyceumi ifjúság hagyományos szokásához híven az idén is meghozta háladalban ünnepi áldozatát májusnak. A társaság egyre élénkül, s a szép világ is legszebb virágaiban van képviselve. Virágok a virágok között. — Ime egy májusi újdonság!

— A Zene conservatorium pénz alapja gyarapítására 1872. máj. 2-án (csütörtökön) a nemzeti színházban tartandó rendkívüli nagy hangversenyének műsorozata: 1. Girondisták nyitánya, nagy zenekarra Litoltól. 2. Fuvola hangverseny, Terschaktól, előadja Kollert Gyula ur. 3. Hegedű hangverseny F. Mendelssohn B. től, (első rész) zenekar kíséréte mellett, előadja Ruzicska Raczek Sofia urasszony. 4. A) Koldusnó dala; B) Koldusnó átká, Mayerbeer Prophéta című dalművéből: éneklő Gyula Jolán k. a. 5. Air varie hegedűre J. Maise-dertől, zenekar kíséret mellett, előadja Ruzicska Raczek Sofia urasszony. 6. Wellington győzelme, vagy a victoriái csata, nagy zenemű Beethoven-tól, nagy zenekarra, két részben: a) csata, b) győzelem Szabad jegyek érvénytelenek; helyárok a rendesek. Jegyek válthatók a színházi irodában, reggeli 9-től 1 óráig, délután 3-tól 5-ig. Kezdeté este 7 1/2 órakor.

— Képviselői jelöltek neveivel vannak tele a lapok. Az általunk még nem említett neveket a következőkben regisztráljuk: Székelyudvarhelyt dr. Jenei Viktort, Daróczy Imrét, és Demeter Domokost emlegetik a jobboldali jelöltjeit; miután azonban egy képviselői székbe csak egy ember fér: kettőnek vissza kell lépnie, ha nem akarják, hogy Kassay Ignác baloldali jelölt jusson zöld ágra. Kézdí-Vásárhelyt Pap Lajos ellenzéki nincs ellenjelöltje; Csikszepedában Gecző János, jobb-b. Szentkereszti Zsigmond baloldali; Ilyefalván Gaál István a jobboldali jelölt; Belsőszolnokban Torma Károly és Földváry János ellen Simó Lajos és b. Bánffy Dezső lépnek föl; Tordamegye felső kerületében b. Kemény Kálmánt és Macskássy Ferencet emlegetik, mindkettő jobboldali; az ellenzék a két kerületben Tisza Lászlót és Szentkirályi Gábor főjegyzőt lépteti föl. Csikszékben Mikó Bálint és Antalffy Károly jobboldaliakkal csak Becze János áll szemben. Kolozsvárt pedig hr. szerint gr. Teleki Sándort és Gálgozóy Károlyt, a Viktoria biztosító társaság vezérigazgatóját, léptetné föl az ellenzék jelöltekül.

— Háromszék képviselője a választási helyeket Szentgyörgyről Uzonba, és Kézdí-Vásárhelyről Kovásznára tette át.

— A kolozsvári ev. ref. főtanoda ifjúsága a „monostori erdőn“, jövő szombaton, május 4-én zártkörű májusi ünnepélyt rendez, melyre már szét küldte a meghívókat.

— Graef Ede, honvéd tábornok, a most lefolyt újonczás eredményeinek megvizsgálása után, vasárnap délből ismét visszaérkezett körútjából Kolozsvárra.

— A Kolozsvárt felállítandó honvéd-zenekar javára Bokros úr ügyvéd és szabadságot állományú honvéd badnagy ur ismét 60 forintot ajándékozott, melyért ezennel nyilvános köszönet mondatik. Kolozsvárt, 1872. április 29-én. A honvéd kerületi parancsnokságtól. —

— „A választások előtt, különös tekintettel Erdélyre“ cím alatt egy új röpirat jelent meg Ágder Lajos kiadásánál, egy volt erdélyi képviselő tollából. A tartalmas és világos nyelven írt füzet tárgyalja az unió főtartásának szükségességét, kifejtve, hogy mily nehéz kiüzdelem által jutottunk az unió végrehajtásának stádiumába, — a mit csakis a közjogi kiegyezkedés biztosított; hogy Erdélynek érdekei azt hozzák magukkal, hogy támogassa azon politikát, mely az unió főtartja és biztosítja; kimutatja, hogy a baloldali politikája, kaczéradása a nemzetiségekkel s az, hogy most Maczcellariut stbit hívják föl támogatásra — vesélyeztetni az uniót, a mennyiben az unióellenes törekvéseknek szabad tért enged: ezek mellett bírálja a baloldali programjait s politikáját, s kimutatja, hogy az egyelőre mérsékelt alapon, mérsékelt programon indulván meg, — később folytonosan a szélsőségek felé hajlott, — a mig utóbb a szélsőbal által egészen elsodortatott, — kimutatja végül, hogy ilyen körülmények közt a baloldali többségjutása csak bonyodalmakat és zavarokat idézhet föl bázánkra, — hogy tehát mindnyájunknak, Erdélynek is a közjogi kiegyezkedés főtartására kell sorakoznunk.

— A plébánia templomban tegnap a Mária ünnepi ájtatosságok vették kezdetüket, mely alkalommal, a helyi tanítónőképződe növendékei a „Dalkör“ közreműködése mellett Stöger Béla karnagy vezetés alatt a „Tantum ergo“ „Genitori“ és „Ave Maria“ című egyházi éneket valódi bensőséggel és összhangzólag adták elő. Az egyházi beszédet Lőnhart plébános tartotta.

— Tóth Vilmos belügyénél multszombaton 24 tagból álló nyitriai küldöttség volt, mely őt a jelöltség elfogadására kéré fel.

— Aranyosszék rendkívüli közgyűlése jelen hó 26-án délelőtt a szék értelmisége igen szép számának jelenlétében főkirálybíró m. Beldi Gergely ur elnöklése alatt tartatott meg. A közgyűlés fő fontosságú czélja lévén a képviselő választás előkészítésére hivatott központi választmány megválasztása, ezen választmány 24 személyben megválasztván, az eddigi választó kerület székhelye Felvincz, jelenben is megtartatni határozatott. Nemely keblű ügy és hatósági átirat letárgyalása után főkirálybíró a gyűlést bezárta. Ennek végeztével a deákpárt elnöke a közgyűlésben megjelent tagjait értekezletre híván egybe, melyben képviselő jelöltségre nézve, a személyek körüli vita után, abban állapodtak meg, hogy miután a széknek eddigi egyik érdemes képviselője Zeyk József a jelöltséget elfogadni vonakodván helyébe felvinczi postamester és városi főbíró Kovács János jelöltetett ki, a másikra néve újabbán is volt képviselő Gál Miklós kérésztett fel. — A baloldalnak még nincsenek jelöltjei.

— Tordáról egyszerre két fiatal ügyvéd értesít irodájának megnyitásától. Egyik Ferenczi Sándor, ki mult hó 27-ikén kiállított ügyvédi oklevele alapján működését a katemplom mögötti szállásán kezdte meg. — Másik Bartha Gergely, ki ugyancsak Tordán mai napon nyitá meg ügyvédi irodáját. Bartha Gergely urat magunk is ösmérjük személyesen s úgy ajánlhatjuk a közönségnek, mint egy igen szép készültsegu fiatal embert.

(s.) A négy havi fegyverszünet, melyet Thalia seregével kötöttünk, tegnap kezdődött. Kedden april 30-án bucsuzott el Fehérvári színtársulata a „Rokkant huszár“-ral. Ilyesámadásokat intéztünk olykor olykor színészeink játéka ellen. De legyenek meggyőződve, hogy fegyvereinket semmi melléktétkintet nem vezérelte, szándékainkat pedig csak a jóakarats az igazság. Ha néha-néha éles volt rohamunk ezt is csak az érdeklükben tettük s ekkor is csak a hazai művészet iránti őszinte és mély buzgalommal, mely kötelességünké tette egyetlen erdélyrészi színházunk hazafiság és művészetnek szentelt csarnokait a gyomtöl és gaztöl fáradhatlanul tisztogatni. Négy hóig már most isten velünk! Reméljük, hogy ez idő lefolytával ismét találkozzunk, s ha színészeinket nyári excursiójuk alatt a vidéki föltétlen és üres dícsériádák ismét érzékenyekké tennék az igaz őszinte szó iránt: visszatérőtkkel csak ismét hozzászoktatunk sikerülend őket kemény de jóakaratu szavunkhoz! A bucsu-előadás különben elég jól sikerült s a zárképlet ismét tanuságot tett Fehérvár enémű ügyességéről. A távozó igazgató koszorut és több kihívást, kapott a közönség elősmerésüül.

— A Tompa-bazár Rozsnyón, e hó 21-én fényesen sikerült. A hanvai temetőben nyugó költő gránit síremlékéhez még nyolcszáz forint hiányzott, s ime a bazár e célra néhány futó óra alatt 1992 forint 49 krt. jövedelmezett tisztán. A fennmaradó összeget alkalmasint az irói segély-egyletnek küldik „Tompalapítvány“ czimén.

— Dumas Sándornak emléket akarnak állítani honfitársai. „Nekem a legmagasabb emlékem lesz — mondá egyszer a költő mosolyogva — ha ama kövekből állítják fel, melyeket rám dobáltak.“ Sajátságosan hangzik de mégis igaz, hogy Dumas maga is foglalkozott síremlékének tervével. „Nem akarom — szolt egy ízben — hogy emlékemet, ha ugyan-ez valaha megtörténik, csupán bizalmas barátaim s az enyimek állítsák fel. Nem vagyok barátja az ilyen családi apothéosisoknak. Szeretném, ha szobrom felállítását általános, nemzeti mozgalom idézné elő.“ A „szobor“ szót mindig oly philosophikus mosolylyal ejté ki, mintha csak sirjából beszélt volna. „Obajtanám tevé hozzá, hogy 10 centimes aláírást nyissanak. Ötszáz aláírással lenne szükség. Ennyit találnának. Azok kik műveimet olvasták, elismerésből két soust bizonosan adnának. De miután a férfiak háladatossága ép oly mulókonny mint a nők vonzalma, előre tudtul kellene adni, hogy az adakozók nevei egy könyvbe íratnak, melyet a szobor talapzatában fognak elhelyezni. Így azok, kik értem két soust ajánálnak, adakozónak azért, hogy nevéük meg legyen öröktve.“ A szobor terve megvan Dumas kéziratai közt, ki élete, halála s még halhatatlansága felett is szeretett élecskedni.

— Olyan nyulat, melynek hátán is lába van, találtak Rhensben Németországban. Tulajdonosa kitömette az abaormis futót. (Nem Demanxnak hívják ezt a tulajdonost? Szedő.)

— Mallinger asszony, a berlini udvari opera csalóánya april végével elhagyja Berlinit és szinpadát s Rigába megy vendégszerelésre, onnan pedig Lipcsébe; később a déli német fúrdők hangversenyein énekel; télire aztán Pétervárra megy.

— Az angol kormány tudományos expeditiót küld a csendes tengerre s ezen célból e y csavar gőzöst szerel fel.

— Rossi k. a. a prágai német színház magán táncosnője — egy távirat szerint — m. hó 27-én próba előadás közben a sugólyukhoz közel meövn, ruhája lángha borult s ennek következtében annyira összeégett, hogy életben maradása kétséges.

— Jó adoma. A régi megyei életből egy adoma maradt lemn, Szabolcsról, mely sajátságánál fogva megérdemli hogy szélesebb körben megismerjék. II-ik József idejében, — így szolt az adoma, — egy német generalis jelenik meg feltett sisakkal egy káliai megyegyűlésen, hogy a makacs megyét kissé megfékezze, különösen pedig, hogy a kivett adót és robotot behajtassa. Az akkori alispán látván a generalis udvariatlan viseletét, így szolt a jelenvolt karokhoz: „A német feltette kalapját: tehát mi is tegyük fel.“ A megye akkép cselekedett. Erre a generalis megszégyelvén magát, levette csákóját mit az alispán látván, a következő szavakkal fordult a tekintetes karokhoz: „Nehogy a németnek több embersége legyen mint nekünk: vegyük le mi is a kalapunkat.“ Az adó és robot azonban daczára e kölcsönös tiszteletadásnak, továbbra is behajthatlan maradt s a generalis eredmény nélkül távozott: a gyűlés tereméből, e szavakat morzsolgatva: Még „is csak nagy ur ez a vármegye!“

— A török szultán részéről küldöttség érkezett Temesvárra, mely ott a szultán nevében üdvözlendi király ő felségét. A küldöttség a dunai villajet főhelytartója, Achmed Razin basa, Meched basa altengernagy, Halibey követségi titkár s a „Külföldi levelezési osztály“ főnöke, Ernest effendiből áll. E küldöttséghez a török hadsereg részéről be van osztva: két ezredes, két őrnagy és két kapitány. A küldöttség a „hét választó fejedelemséghez“ címzett vendéglőbe szállt. A román és szerb fejedelmek részéről is küldöttséget várnak Temesvárra ő felsége a Király üdvözlésére.

— A Vezuv kitöréséről napról napra aggasztóbb hírek érkeznek. Az olasz ministerelnök az olasz kamara april 27. ülésében egy interpellatió folytán hivatalos jelentésben így szolt a kitörésről: „Két helység, San Sebastiano és Massa di Somma, a kiömlő láva által merj teljesen elpusztítottak; a lakoságnak azonban sikerült megmenekülni. Az áldozatok száma sokkal kevesebb, mint tegnap híre volt. Összesen csak tizenkét egyén halt s ugyanannyi sebesült meg. A láva tömegek most már Puotcellire, Uercolla, San Biorgia s Portiere is omlanak, minek következtében a nevezett helyek lakossága azokból elvonult. A láva még Torre del Greco-t és Resinat is pusztítja. Ezen helységek lakosságáról gondoskodva van. A láva ömlése, mely tegnap óránként még egy kilométernyi gyorsasággal történt, ma meglassult. A detonációk még egyre tartanak, de földrengés nem érezhető. A király a miniszterek s a nápolyi városi hatóság jelentékeny összegeket bocsátottak a nápolyi prefektus rendelkezésére. A ma érkezett távirati jelentéseket pedig következőkben foglaljuk össze: Róma apr. 27. Porticiből megnyugtató hírek érkeztek. A Resinat és Porticit fenyegetett láva-ömlők majdnem egészen kialudtak. A kitörés ösökkében van, csak Porticall van még veszélyeztetve. — Nápoly, april 27. A láva Torre de Grecco keleti részét elborította. A láva ömlése jelenleg a többi veszélyeztetett helységekben apadni kezd. — Nápoly, apr. 28. reggel. Hamueső esik, az ég sötét. Már messziről hallatszik a Vezuv szakadatlan moraja. — Nápoly, apr. 28. 10 óra délelőtt. A király tegnap este San Sebastiano-ba ment; a hamu hullása megszűnt. — Róma, april 28. A tegnap este kiadott nápolyi lapok szomorú részleteket közölnek a Vezuv kitöréséről. Az áldozatok számát lehetetlen megállapítani. A hatóságok mind a helyszínén vannak. Csapatok, hadihajók és rendőrségi közegek segítenek és fenntartják a rendet. A láva-ömlés többször változtatta meg irányát. Tegnap a füst miatt Nápolyból nem lehetett a Vezuvot látni. Több hiányzó egyén sorsa még ismeretlen. Scafati és Salernoig forró salakcsó hullott alá. Scafati-ban a katonaság parancsot kapott a löporokony megmentessék. Állítják, hogy San Sebastiano-ban a láva helyenként 6 meter magasságot ért el. A hatóságok és magánosok ropant tevékenységet fejtenek ki, hogy az áldozatoknak segítséget vihessenek.

KÖZGAZDASÁG.

Az erdélyi gazdasági egylet 1871-iki pénztári zárszámadása.

I. 1871 Bevételei.

1. mult évi zárlat szerint összes áthozatal 60467 frt 42 kr.
2. ehez járult 1871-ben pénztárkönyv tanúsítása szerint a) alaptőke urbéri papirokban 2310 frt, készpénz 25 frt, összesen 2335 frt, b) rendes jövedelem — és pedig alapít. kamatokból 990 frt 91 kr, kölcsöntőke 1478 frt, szelvényjövdelem 375 frt 96 kr, részvénydíj 579 frt 20 kr, összesen 3424 frt 07 kr, c) Közelki jövedelem 1243 frt 10 kr, d) gazdasági vándorgyűlésekre állami segély 800 frt, tárlati jövedelem 558 frt 93 kr, összesen 1358 frt 93 kr, e) lenmagért földm. minist. térítés 98 frt, f) szállásbér előleg visszafizetés 184 frt 20 kr, g) Erdélyi Gazda pénztárából előlegezve 300 frt összesen 8943 frt 30 kr, h) közpénztárakba elhelyezett tőkék után kamat n. m. aranyalap után 19 frt 19 kr, gazdasági versenydíj alap 1 frt 80 kr, összesen

20 frt 99 krajczár, főösszeg 69431 frt 71 krajczár.

II. 1871. Kiadás.

1. Alaptőke rovására teendő 3 kiváltott magán-könyv értéke 2230 frt.
2. kiadások pénztárkönyv tanúsítása szerint hivatalnokok fizetése 1356 frt 57 kr, folyóiratok, nyomda és könyvkötés 242 frt 39 kr, posta 19 frt 42 kr. Rigából jött lenmagért 83 frt 33 kr, szállásbér előleg visszafizetés 125 frt, Erdélyi gazdának mult évi (1870) követelm. 50 frt, m. évi deficitre 100 frt összesen 150 frt, m.-vásárhelyi vándorgyűlésre 1388 frt 52 kr. Vegyesek 35 frt, főösszeg 3400 frt 23 kr. Közelki kiadások 3354 frt 32 kr. 3. átvitel. a) alaptőke czimén 58882 frt 02 kr, levonva aranyat és k. p. 158 frt 02 kr, összesen 58724 frt, b) aranyalap takarékpénztárban 408 frt 47 kr, c) g. versenydíj alap kis. pénztárban 34 frt 76 kr, d) gépszerező szakosztály tőkéké 1000 frt, e) Tompa ügyvéd deposituma 70 frt 15 kr, f) pénztári készletben 209 frt 78 kr, összesen 60447 frt 16 kr, főösszeg 69431 frt 71 kr.

Tévedést fenntartva! Kolozsvárt, 1872 február 1-én Hinez György s. k. g. e. pénztárnok. Ezen kimutatás teteit a könyvek teteivel egybevetve, mindenben megegyezőknek találtak. Kolozsvárt 1872 april 8-án. Nagy Ferencz s. k. Villási Pál s. k. — Gamauf Vilmos s. k.

Az erdélyi gazdasági egylet 1871-iki vagyonmérlege.

1871 december 31-én.

I. Passiva.

1. A helybeli nemzeti színház alapbaktartozás-költelek terhére és pedig a) tőke 500 frt, b) annak 5 évi k. 150 frt, összesen 650 forint.
2. Erdélyi gazda „pénztárának tartozás“, az 1871 augusztus 24-én adott kölcsönelőlegért 300 frt, összesen 950 frt.
3. átvitel — mint actív vagyon 76307 frt 03 kr.

II. Activa.

1. 1871 decz. 31-én lezárt pénztári zárszámla szerint összes átvitel 1872-re 60447 frt 16 kr, ehez számítva az alaptőke rovatban, mint teher leütött, e mérlegben a passív rovatba áttal 500 frt, összesen 60947 frt 16 krajczár.

2. Bevárando követelések és pedig a Hátalék kimutatás szerint alapítványi kam. 7184 frt 77 kr, részvénydíjak 5012 frt 20 kr, összesen 12196 frt 97 kr. b) Kölcsönre adott tőkék utáni kamathátalékok (utolsója lejárandó 1872 12/3) 1512 frt 90 kr, összesen 13709 frt 87 kr.

3. Az erdélyi kölcsönös tűzkármentesítő társulat letéti pénztárától követelmény letétért 2100 frt.

4. néhai b. e. Ujfalvi Sándor ur hagyatékától hagyományi követelmény 500 frt, főösszeg 77257 frt 03 kr.

Tévedést fenntartva! Kiadta Kolozsvárt, 1872 febr. 1-én Hinez György s. k. gazd. e. pénztárnok. Igazoljuk mint a vizsgáló bizottság tagjai. Kolozsvárt, 1872 april 8-án. Nagy Ferencz s. k. Villási Pál s. k. — Gamauf Vilmos s. k.

Az erdélyi gazdasági egylet 1872 ik évi költségvetése.

I. Remélt bevétel.

Urberi papirok után kamat 969 frt 20 kr, kölcsönre adott tőke után kamat 685 frt 80 kr, alapítványok után kamat 1000 frt, részvénydíjakból 700 frt, köztelek jövedelme 1000 frt, 50 arany a pályázatok díjazására felajánlva 270 frt.

Összesen 4625 frt 00 kr.

II. Kiadási előirányzat.

Titkár, írnok, szolga-, iroda- és író eszközökre 1200 frt, kerti személyzet fizetése és számlák 1000 frt, közéleti munkákra 1200 frt, szőlőskert általánosa 120 frt, nyomda, könyv-, hírlapok-, és könyvkötésre 250 frt, adó és biztosítás 50 frt, a vándorgyűlési jegyzőkönyvek ki nyomtatása 200 frt, két pályázat után 60 324 frt, postai s egyéb apró költségekre 40 forint, előre nem látottakra 241 forint. Összesen 4625 frt 00 kr.

Felelős szerkesztő Szász Béla.

Nyilttér*)

T. Dávid András szolgabíró urnak.

A „Kelet“ april 4-ik számát dolgaím miatt utazni lévén kénytelen, csak is ma olvasva, látom, hogy ön a pusztá-egresli korcsma jogomnak ön által önkényesen való haszonbérbe adása elleni óvásomra éretett megfontolás után hivatalos végzéssel felel. Hogy azt miért tette? ön tudja; hivatalos végzést csak is oly kérelemre, mely rendes úton tárgyalatott, lehet szerintem kiadni; hanem ez nem tartozik a dologra, s ha csak ugyan saját tulajdonomat, kihallgatásom és beleegyezésem nélkül haszonbérbe adta, azt el fogja igazítani

*) E rovat alatt közölttekör csupán asszjónható-ság irányában vállal felelősséget az

nemes Tordamegyét, bizottsága, vagy ha az nem, a nagyméltóságú belügyminiszter, kártérítés tárgyában pedig itélni fog az illető királyi törvényszék; de miután, én ezen végzést részint semmi alappal nem bírok, részint becsületemet sértő állításokkal igyekeznek a nyilvánosság előtt indokolni, azt megczófolni magam iránti kötelességemnek esmerem.

Nem igaz az, hogy nekem a pusztá-egresi koresmajogból az én szavai szerint csak is egy néhány nap compétálna, és hogy én nem vendégfogadót tartottam, hanem csak paraszt fogadót, ezen okból, ennek kitudása végeit, rendelte el a n. m. belügyminiszterium fogadóm szakértők általi megvizsgálását, hogy vajon vendégfogadónak tekinthető-e? vagy nem. Hogy ez így van, tanuim Tordamegyét főjegyzője Szentkirályi Gábor ur, mint ki a hely színére e tárgyban a megyei mérnök úrral ki is szállott volt, ez ugyan még bíróság eldöntve nincsen, de miután nekem ott 800 o. 6. frtot megérő épületeim vagynak, és a miért m. Zsigmond Elek úrtól 12 éveken keresztül 160 fr. évi haszonbért kaptam, nem az én által állított egy pár nap compétentiát, hanem

jogoson remélhetem, hogy az újból kiszálló szakbizottság által, épületeim vendégfogadónak fog nyilvánítottatni, minthogy az is; s ezekből kitetszik, hogy ez ügyben csak is folyamodási jogommal életem eddigéig így:

Nem igaz, sőt aljas rágalom önnök személyemet sértő azon nyilatkozata, hogy ezen ügynek taszigálása által birtokos társaimnak nagyszerű kárt okoztam, vagy okozni akarok; sajátomat törvényes úton védtem és fogom védeni s erre minden polgárnak, ki Szent-István birodalmában él, joga van, s végre:

Nem igaz az, hogy m. Szilvási Miklós ur részéről kérelmezte volna, jelenben a pusztá-egresi összes koresma jognak haszonbér kiadása, azon szomorú okból, mivel ezen köziszeletben élt hazafi, fájdalom, ha jól emlékezem, három vagy négy évvel ez előtt elhunyt.

Hanem igaz az, hogy én mint bíró és tisztviselő saját testvére Dávid Jakab ur érdekében, akarja, vagy adta ki a p. egresi koresma jogot haszonbérbe, holott ha némi jogi fogalma van, tudhatná, hogy saját testvére, közeli rokona ügyében, mint politikai bíró is nem adhat végzést. De honnan is volna önnök jogi

fogalma? miután jogot soha sem végzett, én bizonyosan a Bach időben Torda városában botoskodó hatalmas forstéheről mint annak több községekbeli jegyzője kapta jogi diplomáját. S ennek következtében:

Igaz az, hogy én a jogfosztogató, alkotmányunkat felfüggesztő Schmerling-Nádasdi kormány alatt a lapsai járásban három éveken keresztül szolgabíráskodott, azon időben alkotmányunk megtagadására, annak felfogatására törő kormány célzatai elősegítésére tette ön le az esküt; ugyan a politikai morálnak miesoda fokán áll ön, hogy alig egy év múlva alkotmányunkra esküdtött meg, én az ön politikai esküjére a magyar közmondás szerint nem adok egy pipa dohányt. S hogy ez igaz, bizonyítom aljáról birtokos Szöllösi János tisztelt barátommal, ki önnök politikai multját már egyszer illusztrálta is, de ezt bizonyítani nem szükséges, tudja azt az egész aljáról-járási.

Ön midőn egy egyszerű igénytelen polgárt a nyilvánosság előtt becsületében megsértett, azt gondolta bizonyosan, hogy most is Schmerling-Nádasdi szolgabíró. Alkotmány van és nyilvánosság Dávid Bogdi ur, tanuljon meg a

latin nyelvből annyit: Ne sultor ultra crepidam.

Ódögkút, 14 ápril 1872. Lázár Ferencz.

Biasini gyorskocsi menetrendje

1872. január 1-étől

Kolozsvárról Szamosújvár Deésre mindennap reggeli 8 órakor. Deésről Szamosújvár Kolozsvárra, mindennap délutáni 1 órakor. 1 személy ára 30 font szabad podgyással Szamosújvárig 2 frt 40 kr. Deésig 3 frt 20 kr. — Kolozsvárról Torda és Felvinczre naponta kétszer reggeli 7 óra és délutáni 4 órakor. Egy személy ára Tordáig 2 frt. Felvinczig első és közelső Coupe 4 frt; hátulsó coupe 3 frt 50 kr. 30 font szabad podgyással. Felvinczről Torda és Kolozsvárra mindennap kétszer reggeli 5 óra és délutáni 6 órakor; a Kolozsvár és Felvincz közötti napontai gyorskocsi menetek mindig a vonatok indulására érkeznek oda, és megérkezésük után jönnek Kolozsvárra.

HIVATALOS.

4-1872

Kolozsvár városi iskolaszék

(153)

(2-3)

Pályázati hirdetés.

A kolozsvári városi **polgári iskolában** az 1872-73-ki tanév kezdetével, a 4-ik rendes osztály megnyílik. Ennek alkalmából a természetiek és a rajz tanítására, a mondott tanév kezdetével, két tanári új állomás rendszeresítettik, a melyekre ezennel a következő feltételek alatt pályázat nyitattik:

I. **A természetiek tanszékére** megválasztandó rendes tanárnak szorosan vett szaktárgyain (a természettanon, vegytan és terményrajzon) kívül egy ideig — t. i. az intézet minden osztálya teljes beállításáig — még más tantárgyakat is kellend tanítania. Nevezetesen már az első évben áruismét, közönséges és kereskedelmi földrajzot. Mindezekből azonban hetenként 20 óránál többet tanítani nem köteles.

II. **A rajztanári tanszékére** megválasztandó az intézetnek szintén rendes tanára lesz, a kinek a szabadkézi, mértani és szerkesztményi rajzon kívül egyideig még szépírást is kellend tanítani. Mindezekből azonban hetenként 25 óránál többet adni nem köteles.

A megválasztandók állomásokat **f. évi évi szeptember 1-én** elfoglalni kötelesek. Feltételszerűleg megvárja, még az iskolaszék, hogy a megválasztott tanár urak állomásokat tanév közben elhagyni nem fogják.

Mind a két tanár évi rendes fizetése 1000 frt o. é. a mely minden öt évi tanítási idő elteltével 100 frttal fog gyarapítani egész addig, a míg az 1500 frt. maximumot eléri. E fizetésen kívül sem szállás, sem szálláspénz nem adatik.

Pályázni akarók felhivatnak, hogy pályázati folyamodásukat az illető szakokban való elméleti és gyakorlati kellő képzettséget tanúsító okmányokkal felszerelve **folgyó évi június hó 1-ő** napjáig iskolaszéki elnök méltóságos Nagy P. ér. urhoz Kolozsvárra, bérmentve küldjék be.

Kolozsvárt, 1872 ápril. 10-én.

A Kolozsvár városi iskolaszék megbízásából,
Váradi Károly
az iskolaszék jegyzője.

NEM HIVATALOS.

(167)

(2-*)

Az első magyar általános biztosító társaság kolozsvári főügynöksége

az idei jégidény kezdetével tisztelettel jelenti, miszerint mindennemű

jégbiztosítást,

méltányos feltételek mellett (ösmert íelektől váltóra is) elfogad.

Káresetében azonnali pontos kárfelvételről gondoskodva van.

Bővebb felvilágosítással a helybeli főügynökség (főter 2 sz. Zalogház épület) nemkülönben a vidéki alügynök urak készséggel szolgálnak.

A főügynökség.

(109)

(11-*)

Mindenféle
férfi-, nő- és gyermek cipők

árjegyzéke,

Csapó Sándor

árutárlatában Kolozsvárt.

1 pár bőr vagy brünel gyermek cipő	2-3 frt.
1 pár ugyanaz rézorrú	3 frt 30 kr. 3 frt 80 kr.
1 pár bőr vagy brünel nőcipő	3 f. 30, 3 f. 60, 3 f. 80, 4-8 frt.
1 pár reggeli cipő bőr-, brünel, vagy posztóból	1 f. 10, 1 f. 50, 1 f. 80, 2-4 f.
1 pár bőr vagy brünel fél-cipő	1 frt 80, 2 frt 50 kr.
1 pár férfi-cipő	6 frt 60 kr. 10 frt.
1 pár férfi-csizma	12 frt. 25 frt.
1 pár reggeli férfi-csizma	3 frt 30 kr.

Az árutárlatban külön osztály van berendezve a lábbelik kényelmes és háborítatlan felpróbálására.

(156) (4-*)

Végladás.

GUGGENBERGER PÁL
czég alatti
nürnbergi-diszáru és porcellán-kereskedés
Kolozsvárt, főter br. Radák-ház alatt,
üzlet megszüntetés következtében,
a folyó 1872. év Április-hó 19-dikétől kezdődőleg,
tetemesen leszállított áron,
végladásra kerül.

Főbb cikkek:
Több száz pár női-, férfi- és gyermek-czipő brünel-, kelme és bőrből.
Férfi kalapok: posztó-, filcz- és szalmából.
Utazó-, lovagló-, vadász- és halász eszközök.
Bőröndök-, utitáskák-, sétapálcák-, esernyők.
Pénz- és szivar-tárczák; tajtékpipák és szípkák, sat. sat.
Nagy karlsbadi porcellán-raktár; étkező-eszközök.
Talmi-arany díszcikkék.
China-ezüst tárgyak.
Pipere-cikkek.

NAGY MENNYISÉGŰ
gyermek-játékok.
Pipere-szappanok, hajkenőcsök, illatszerek, fogpépek, fogporok, fésűk, kefék sat. és számtalan más, a közéletben minden perczen szükséges tárgyak.

Legujabban megjelentek

és Stein János könyvkereskedésében Kolozsvárt kaphatók:

Helység névtár

A királyhágón inneni rész
(Erdély)
községeinek betűrendes névtára.

A közigazgatási és legújabb törvényszéki felosztás szerint, a postakerületek, adóhivatalok és az orsz. vásárok kimutatásával.
Hivatalos adatok után összeállította B. L.
Ára 1 frt. 50 kr.

Ezen 10 nagy ivre terjedő munkával, a melyben az eddigi hasonló munkákban előforduló hiányok gondosan pótolva vannak, nem csak hivatalnokoknak, hanem általában minden ügyes-bajos embernek egy nélkülözhetlen kézikönyv van nyújtva, a melynek becsét főleg azon körülmény emeli, hogy a helység-nevek az Erdélyben divó mindhárom nyelven előadvák s a betűrendben akármely elnevezés alatt feltalálhatók. Általában oly mű ez, a mely az állami életben előfordulható bármely körülmény közt pontosan kijelöli a községek politikai, törvényszéki, adóhivatali, továbbá utolsó postai hovatartozását, s a hol orsz. vásárok szoktak lenni, ezek napjait is kimutatja.

Le dernier des Napoléon.

Deuxième édition. Paris 1872.

E nagy feszültséggel várt munkának szerzőjele eleinte **Kératry** gróf, később **Beust** lett említve. Bár ki legyen is a szerző, rendkívüli talentumot fejt ki az annyira fontos kérdések tárgyalásában, melyek ma, Franciaország jövőjére nézt, az egész világot foglalkoztatják. Leleplezése egy oly egyéniséget árulnak el, ki a Napoleon-féle politika minden változatainál, nevezetesen a szerencsétlen Miksa, mexicói császár tragédiájának inscenizálásánál is élesen szemlélő szerepét a színpalak megett játsza. Ára 3 frt 17 kr.